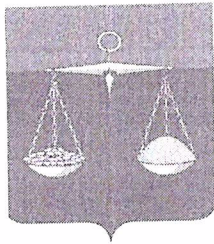

РЕСПУБЛИКА ТАТАРСТАН
УЗЯКСКИЙ СЕЛЬСКИЙ
ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ
КОМИТЕТ ТЮЛЯЧИНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА

Хазиева ул., д. 8, п. Узьяк, 422092
тел. (факс): (84360) 5-22-17,
E-mail: Uzk.Tul@tatar.ru

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ

ТЕЛӘЧЕ
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ҮЗӘК АВЫЛ ЖИРЛЕГЕНЕН
БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

Хәжиев ур., 8 нчы йорт, Үзәк бистәсе, 422092
тел. (факс): (84360) 5-22-17,
E-mail: Uzk.Tul@tatar.ru

ОКПО 93053615 ОГРН 1061675010165 ИНН/КПП 1619004370/161901001

ПОСТАНОВЛЕНИЕ
№26

КАРАР
«30» сентябрь 2021 г.

Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Үзәк авыл
жирлегендә Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген
мәңгеләштерү турында Нигезләмәне раслау хакында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, "Ватанны саклаганда һәлак булчуларның истәлеген мәңгеләштерү турында" 1993 елның 14 гыйнварындагы 4292-1 номерлы Россия Федерациясе Законы нигезендә, Теләче муниципаль районы Үзәк авыл жирлеге Башкарма комитеты

караp итте:

1. Кушымта итеп китерелә торган Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Үзәк авыл жирлегендә Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү турында Нигезләмәне расларга.

3. Әлеге карарны гамәлдәге законнар нигезендә бастырып чыгарырга.
4. Әлеге карар гамәлдәге законнар нигезендә үз көченә керә.
5. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үз өстемдә калдырам.

Үзәк авыл жирлеге башлыгы

В.Н.Котников

Кушымта Теләче муниципаль
районы Үзәк авыл жирлеге
башкарма комитетының
«30» сентябрь 2021 елның №26
карары белән РАСЛАНГАН

**Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Үзәк авыл
жирлегендә Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген
мәңгеләштерү турында НИГЕЗЛӘМӘ**

**1. Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген
мәңгеләштерү**

Хәтер мәңгеләштерелергә тиеш:

- хәрби гамәлләр барышында, башка хәрби бурычларны үтәгәндә яисә Ватанны саклау буенча хезмәт бурычларын үтәгәндә һәлак булучылар;
- башка дәүләтләр территорияләрендә хәрби бурыч үтәгәндә һәлак булучылар;
- Ватанны саклаганда яралардан, контузияләрдән, имгәнүләрдән яисә авырулардан үлгән, күрсәтелгән нәтижеләргә килү вакытына бәйсез рәвештә, шулай ук сугыш барышында хәбәрсез югалганнарны башка хәрби бурычларны үтәгәндә яисә хезмәт бурычларын үтәгәндә үлгән;
- әсирлектә һәлак булучылар, анда килеп туган сугыш вәзгыятә нәтижәсендә һәлак булучылар, әмма Ватанына хыянәт итмәгән намусларын һәм сыйфатларын югалтмаганнар.

Россияне яклаганда һәлак булган чит ил гражданнына да хәтер билгесе бирелә.

**2. Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген
мәңгеләштерү формалары:**

Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерүнең төп формалары булып тора:

- хәрби каберлекләргә саклау һәм төзекләндерү, Ватанны саклаганда һәлак булучыларны жирләүнең башка урыннарын булдыру, саклау һәм төзекләндерү, каберлекләр, һәйкәлләр, стелалар,obeliskлар, һәлак булганнар истәлеген мәңгеләштерүче башка мемориаль корылмалар һәм объектлар урнаштыру;
- Ватанны саклаганда һәлак булучыларның батырлыгына тарихи яктан бәйле аерым территорияләргә саклау һәм төзекләндерү;
- Ватанны саклаганда билгесез хәрби каберлекләргә һәм күмелмәгән калдыкларны ачыклауга, һәлак булганнарның һәм хәбәрсез югалганнарның исемнәрен урнаштыруга, аларның исемнәрен һәм алар турында хәтер китапларына һәм тиешле мәгълүмат системаларына кертүгә юнәлдерелгән эзләнү эше үткөрү;
- мемориаль музейлар һәм хәрби хәрәкәтләр урыннарында истәлек билгеләре булдыру;
- массакүләм мәгълүмат чараларында һәм "Интернет"

телекоммуникация челтәрендә

Ватанны саклаганда һәлак булучылар турында материаллар урнаштыру, аларның батырлыкларына багышланган сәнгать һәм әдәбият әсәрләрен булдыру, күргәзмәләр оештыру;

- Ватанны саклаганда һәлак булганнарның исемнәрен урамнарға һәм мәйданнарға, географик объектларға, оешмаларға, шул исәптән мәгариф оешмаларына, учреждениеләргә, хәрби частьларға һәм берләшмәләргә, корабларға һәм судноларға бирү;

- Ватанны саклаганда һәлак булганнарның исемнәрен хәрби частьләренә, хәрби һөнәри белем бирү оешмаларының һәм югары белем бирү хәрби мәгариф оешмаларының шәхси составы исемлегенә кергү;

- Ватанны саклаганда һәлак булганнарның исемнәрен мәңгеләштерүче истәлекле даталар билгеләү.

Дәүләт хакимияте органнары һәм жирле үзидарә органнары, ижтимагый-дәүләт берләшмәләре, ижтимагый берләшмәләр карары буенча Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү буенча башка чаралар да гамәлгә ашырылырга мөмкин

3. Ватанны саклаганда һәлак булучыларны күмү

Ватанны саклаганда һәлак булганнарның кабер ташлары, һәйкәлләр, стеллалар,obeliskлар, чикләү элементлары һәм башка мемориаль корылмалар һәм объектлар белән жирләнүе хәрби каберлекләр булып тора.

Аларга түбәндәгеләр керә: уртақ зиратларда аерым хәрби участоклар, уртақ зиратларда һәм зиратлардан тыш, колумбарий һәм һәлак булганнарның көле салынган урналар.

4. Ватанны саклаганда һәлак булганнарны күмү (яңадан күмү) тәртибе

Ватанны саклаганда һәлак булганнарны күмү (яңадан күмү) федераль кануннар таләпләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

5. Хәрби күмүләренә дәүләт исәбенә алу, тоту һәм төзекләндерү

Хәрби каберлекләр дәүләт исәбенә алынырга тиеш. Теләче муниципаль районы Үзәк авыл жирлегә территориясендә аларны исәпкә алу Үзәк авыл жирлегә Башкарма комитеты тарафыннан алып барыла. Һәр хәрби каберлеккә мемориаль билге куела һәм паспорт төзелә.

Теләче муниципаль районы Үзәк авыл жирлегә территориясендә хәрби каберлекләренә карап тоту өчен жаваплылык Үзәк авыл жирлегә Башкарма комитетына йөкләнә.

6. Хәрби каберлекләренә сакланышын тәмин итү

Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни ядкарьләре) дип танылган хәрби күмүләренә сакланышын тәмин итү максатларында, алар урнашкан урыннарда мәдәни мирас объектларын саклау зоналары Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән тәртиптә билгеләнә.

Жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре хәрби каберлекләренә сакланышын тәмин итү зарурлыгынан чыгып эшләнә һәм үзгәртелә.

Алар нәтижәсендә хәрби каберлекләргә зыян китерергә мөмкин булган төзелеш, жир, юл һәм башка эшләр бары тик Үзәк авыл жирлегә Башкарма комитеты белән килештерелгәннән соң гына башкарыла.

Гражданнар һәм юридик затлар хокукка ия булган жир кишәрлекләрендә булган хәрби каберлекләрне саклау өчен жаваплы

Жир кишәрлекләрендә (жир кишәрлекләре өлешендә) сөяк калдыклары һәм (яисә) кабер ташлары, һәйкәлләр, стеллалар,obeliskлар, башка мемориаль корымалар һәм объектлар, аларның өлешләрен (алга таба - иске күмү) ачылган очракта, гражданнар һәм (яисә) юридик затлар, аларның жир кишәрлекләре (жир кишәрлекләре өлешләре) булсалар, йә гражданнарға һәм (яисә) юридик затларга карамаган жир кишәрлекләрендә иске күмүләргә ачыклаган затлар бу хакта Үзәк авыл жирлегенә эчке эшләр органнары һәм (яисә) Башкарма комитеты ачылган көннән алып өч эш көне эчендә хәбәр итәргә тиеш.

Табылган сөяк калдыклары Ватанны саклаганда күмелмәгән мәетләргә тап булган яки билгесез хәрби күмүләр ачылган очракта, Үзәк авыл жирлегә башкарма комитеты Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенә вәкаләтле органына Ватанны саклаганда һәлак булганнарның күмелмәгән калдыкларын яисә билгесез хәрби күмүләргә шул раслаган көннән алып өч эш көне эчендә ачыклау турында хәбәр итә.

Ватанны саклаганда һәлак булучыларның жәсәдләрен табу турында хәбәр алынганнан соң ун эш көннән дә соңга калмыйча Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенә вәкаләтле органы аларны күмү турында карар кабул итә. Ватанны саклаганда һәлак булучыларның жәсәдләре гражданнар һәм (яки) юридик затлар булган жир кишәрлекләрендә (жир кишәрлекләре) табылса, Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенә вәкаләтле органы аларны күчәрү һәм киләчәктә күмү турында карар кабул итә.

Билгесез хәрби күмүләр ачылгану турында хәбәрнамә алган көннән алып ун эш көннән дә соңга калмыйча, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте вәкаләтле органы билгесез хәрби күмүләргә, шул исәптән билгесез хәрби күмүләргә гражданнар һәм (яисә) юридик затлар карамагындагы жир кишәрлекләрендә (жир кишәрлекләргә өлешләре) барлыгы ачылган очракта, күчәрү турында карар кабул итә. Гражданнар һәм (яки) юридик затларга карамаган жир кишәрлекләрендә (жир кишәрлекләре өлешләрендә) билгесез сугышчылар күмелгән очракта, Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенә вәкаләтле органы ачылган урында билгесез хәрби каберлекләргә саклап калу турында карар кабул итәргә мөмкин. Мондый карар кабул иткәндә Үзәк авыл жирлегә Башкарма комитеты тарафыннан "Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү турында" 1993 елның 14 гыйнварындагы 4292-1 номерлы РФ Законының 5 статьясында каралган кирәкле чаралар күрелә.

Ватанны саклаганда һәлак булганнарның күмелмәгән калдыкларын күмү чаралары, аларны күчәрү чараларын да кертәп, әлегә статьяның жиденче һәм сигезенче өлешләрендә каралган билгесез хәрби күмү чараларын да кертәп, Россия Федерациясе субъекты дәүләт хакимиятенә вәкаләтле органы тарафыннан Ватанны саклаганда яисә билгесез хәрби каберлекләргә ачыклау турында хәбәр алынган көннән алып өч айдан да артмаган сәрокта уздырыла.

Табылган корал, документлар һәм һәлак булганнарның башка мөлкәте акт буенча аларны өйрәнү, экспертиза һәм исәпкә алу өчен хәрби идарә

органнына тапшырыла. Шул ук вакытта һәлак булучыларның документлары, шәкси әйберләре һәм бүләкләре аларның туганнарына яки музейларга тапшырыла, ату коралы Эчке эшләр органнына тапшырыла. Ату коралы һәм башка корал чаралары, аларны хәрби куллануны бетереп калдырган хәлдә, музейларга экспонацияләү өчен тапшырыла ала.

Шартлаткыч әйберләр табылу турында кичекмәстән хәрби идарә органнына хәбәр ителә, алар билгеләнгән тәртиптә аларны зарарсызландыру яки юк итү буенча чаралар күрә. Үзешчән башлангыч тәртибендә шартлаткыч әйберләргә табу урыннарыннан алу һәм аларны ташу тыела.

Ватанны саклаганда һәлак булган кешеләрнең жәсәдләрен эксгумацияләү чаралары Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенә вәкаләтле органы тарафыннан тәмин ителә.

Хәрби каберлекләргә сакланышы Үзәк авыл жирлегә Башкарма комитеты тарафыннан тәмин ителә.

Ватанны саклаганда һәм билгесез хәрби күмгәндә һәлак булганнарның күмелмәгән калдыкларының сакланышын тәмин итү «Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү турында» 1993 елның 14 гыйнварындагы 4292-1 номерлы РФ Законнда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

7. Хәрби каберлекләргә торгызу

Яраксызга чыккан хәрби каберлекләр, мемориаль корымнар һәм һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерүче объектлар Үзәк авыл жирлегә Башкарма комитеты тарафыннан торгызылырга тиеш.

Хәрби каберлекләргә зыян китерүдә гаепле гражданныр яки юридик затлар аларны торгызырга тиеш.

8. Эзләү эшен оештыру

Билгесез сугышчылар каберлекләрен һәм жирләнми калган жәсәдләргә ачыклау, һәлак булучыларның яки хәбәрсез югалганнарның исемнәрен билгеләү максатыннан эзләү эшләргә алып барыла. Ул мондый эш башкаруга вәкаләтле ижтимагый берләшмәләр тарафыннан оештырыла һәм үткәрелә.

Хәрби гамәлләр барган урыннарда эзләү эшләргә алып бару, шулай ук хәрби каберлекләргә үзешчән инициатива тәртибендә ачу тыела.

Һәлак булучыларны күмү өлешендә эзләү эшләргә үткәрү тәртибе гамәлдәге законнар нигезендә Башкарма комитет тарафыннан үз компетенциясе чикләрендә билгеләнә.

9. Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү эшен гамәлгә ашыручы дәүләт хакимияте органныр һәм жирле үзидарә органныр вәкаләтләре

Төзелгән килешүләр кысаларында Саба һәм Теләче районнары хәрби комиссариаты (муниципаль) хокуклы:

- Россия Федерациясе законнарында каралган очракларда Ватанны саклаганда һәлак булган кешеләрнең мәетләргә күмү (яңадан күмү) эшендә катнаша;
- эзләү эшләргә алып баруда, һәлак булган сугышчыларның жәсәдләргә

күмүдө (янадан күмү) һәм хәрби каберлекләрне төзөкләндерүдә ижтимагый берләшмәләргә гамәли ярдәм күрсәтә;

- эзләү эшләре барышында табылган корал, хәрби техника һәм башка матди чараларны документлар белән кабул итүне гамәлгә ашыра, аларны өйрөнү, исәпкә алу һәм алга таба файдалану предметына экспертиза үткәрә;
- һәлак булучылар һәм хәбәрсез югалганнар турында мәгълүматларны билгеләү буенча эш алып бара;

Төзөлгән килешүләр кысаларында Россия Эчке эшләр министрлығының Теләче районындагы бүлеге хокуклы:

- эзләү эшләрен башкарганда жәмәгать тәртибен тәэмин итә;
- эзләү эшләре барышында табылган ату коралын кабул итү һәм саклауны гамәлгә ашыра;
- эчке гаскәрләрдә һәлак булган хәрби хезмәткәрләр, Эчке эшләр органнарының рядовой һәм начальник составы затларының исәбен алып бара;
- хәбәрсез югалганнар турында мәгълүмат урнаштыруда катнаша;

Үзәк авыл жирлеге башкарма комитеты:

- Ватанны саклаганда һәлак булучыларның истәлеген мәңгеләштерүче хәрби каберлекләрне, мемориаль корылмаларны һәм объектларны тәртиптә тоту һәм төзөкләндерү чараларын, шулай ук Россия Федерациясе территориясендә чит ил хәрбиләренең каберлекләрен карау буенча Хөкүмәтара килешүләрне гамәлгә ашыру эшләрен гамәлгә ашыра;
- яна хәрби каберлекләр өчен мәйданнар резервын булдыралар;
- Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү буенча вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы белән хәрби күмүләрдән тыш урнашкан һәм Мәңгелек ут яисә Хәтер Уты булган мемориаль корылмаларны үзәкләштерелгән исәпкә алуны оештыру максатларында үзара эшчәнлекне гамәлгә ашыралар.

10. Ватанны саклаганда һәлак булучыларның истәлеген мәңгеләштерү буенча чараларны финанс һәм матди-техник яктан тәэмин итү

Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү, шул исәптән Ватанны саклаучыларның батырлыкларына тарихи яктан бәйле аерым территорияләрне һәм объектларны урнаштыруга, шулай ук күргәзмәләр һәм башка чаралар оештыруга чыгымнар Үзәк авыл жирлеге Башкарма комитеты компетенциясе, шулай ук юридик һәм физик затларның ирекле кертемнәре һәм иганәләре нигезендә жирле бюджет акчалары исәбеннән гамәлгә ашырылырга мөмкин.

Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү чараларын матди-техник яктан тәэмин итү тәртибе Теләче муниципаль районының Үзәк авыл жирлеге советы карары белән билгеләнә.

11. Әлеге Нигезләмәне бозган өчен җаваплылык

Сугыш жирләүләре, шулай ук һәйкәлләр һәм башка мемориаль корылмалар һәм Ватанны саклаганда һәлак булганнарның мәңгеләштерүче объектлар Теләче муниципаль районының Үзәк авыл жирлеге Башкарма комитеты тарафыннан саклана.

Әлеге Нигезләмәне бозуда гаепле затлар Россия Федерациясе законнары

нигезендә жаваплы.